

CIJENA lista: U pretplati za 6 mjeseci god. K 48.—, za polugodište K 24.—, tromjesečno K 12.—, mjesечно K 4.—, u maloprodaji 16 hil. pojedini broj. OGLASNI primaju se uopravi lista trg Cuslova 1

Godina IV.

Kad će biti bolje?

I.

Rat je prešao već svoju kulminaciju, prešao je svoju najvišu tačku. Ratno raspoloženje prestaje; oni, koji su bili pijani od ratnog oduševljenja, padaju u neku sumornost, osećaju, kako im telo postaje teško, a zemlje im ispod nogu nestaje.

Nastaje doba treznjenja. Sve nastojanje, da se ponovno probudi na umetan način prijašnje ratno raspoloženje, beše uzaludno. Kao mrtvac, koga se dođuše može umetno elektrizovati i pognuti mu uda, da tako dađe tobože znak života, ili ko kad starić pijan i razigran od vina ili rakije hoće da pokaže kako je on mlad i snažan, a da onda na jednom klone mrtav i nepomičan, tako je bilo i javnim mišljenjem, koje se htelo umetno napraviti ratobornim.

I možda još pre, nego li se ponovno na našim poljima zažuti zlatno klasje, pre nego li prodje nova godina dana, rat će biti sa većinom svojih strahota već iza nas, i mi ćemo se ga sećati tekar kao užasne gadne bure, divljeg krvavog orkana, koji je ipak projurio sretno mimo nas, ma da je milijune i milijune naše braće odneo sa sobom u nepovrat. A nema sumnje takodjer, da će se još u ovo doba, što nas deli od velikoga dana mira među ljudima, zbiti veliki događaji, nepredvidjene promene, da će još u to doba biti oboreno i smrvljeno mnogo zlih demona, kojih se čovečanstvo more osloboditi, da može posle tog užasa novo i preporodjeno živeti boljim, lepšim, ugodnijim životom, da može ići za svetlijim i uznebnijim ciljevima, nego li je ubijanje mirnih građana i tamanjenje čovečanskoga roda. Jer kad ne bi to tako bilo, kad ne bi prouzročitelji tog mora krvi i ognja, suza i kleveti, stigla i zaslužena kazna, ne bi se više moglo verovati ni u napredak kulture, ni u višu zadaću čovečanskog pokolenja, ni u ekzistenciju pravednoga Boga.

Sada nastaje samo pitanje, kakvu će ulogu igrati pri novoj uspostavi sveta naš narod, narod od 12 milijuna duša, narod Slovenaca, Hrvata i Srba, narod buduće Jugoslavije, narod napokon, koji je u ovom ratu pretrpio sve, što je mogao pretrpeti, koji je razmerno žrtvovao najviše, a da od svega toga nema danas ništa osim patnja, boli i suza i duboko upisane uspomene na svoje teške gubitke i velike žrtve.

Ostade nam samo nada i uverenje, da će dan otplate doći i da ćemo za svoje muke biti nagrađeni prema zaslužbi. Ostade nam još i neustrpljivo čekanje tog dana, čekanje puno pitanja, kad li će već jednom i nama do bolje bude?

Pa kad danas, moglo bi se reći, u predvečerje dana otplate promatramo svoj rad u ovom ratu, ispitujemo sve, što smo pretrpeli, sve, što smo izgubili, a s druge strane kad ne vidimo uspeha svog rada ni za vreme rata ni još od pre, dolazimo tekar do pravog zaključka, da smo, istina, mnogo činili, mnogo trpili, mnogo se mučili, no sve je to bilo bez nacra, sve rad bez glave i bez zdrave pameti, rad, koji za nas znači samo gubitak. Pa kad izračunamo sav svoj deficit, koji nije baš malen, a bio je ludo učinjen, otvaraju nam se oči, dosad maglom obavijene, i mi osećamo, kako idemo rakovim korakom, kako radimo nesvesno i nepromišljeno, kako mesto da napredujemo, nazadujemo, i kako budemo li puštali, da sve ide tako, starim putem dalje, ko dosada, ne ćemo nikada više doživeti boljega.

Velik deo naših patnja sakrivali smo sami. Nekada naš temperament, nekada naša tvrdoglavost, nekada krivo shvaćanje, osobna ili stranačka mržnja beše kriva, da smo nekamo terani pojurili nesvesno, gonjeni nekom zlom silom, što je u nama buktila i napravili smo više od jedne ne samo ne razumne, nego i po nas kobne stvari. Mimo to, mnogo i mnogo puta, osobito pred ratom dobroj volji i dobrom programu pridometnusmo iz obzira, straha, što li, uvek po koju krpicu, repić, koji nam se onda osvećivao, pokvarivši svu našu dobru volju i sav naš dobar program.

A osobito mi smo se u Istri od uvek odlikovali svojom dizorijentacijom. Naša politička društva opstojala su i nisu, no naši politički muževi, ubrojivši i one najbolje, nisu zapravo znali, kako, što i za što treba raditi i za kojim stalnim kulturnim, gospodarskim i političkim ciljem treba ići.

Zato smo se i uvek nadali i uvek smo čekali, kad će to bolje doći, a bolje nije i nije dolazilo. Bili smo krivi sami.

(Nastavit će se u nedjelju.)

RATNI IZVJEŠTAJI:**Austró-ugarski.**

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja: Na mletačkoj gorskoj fronti traje živahnija bojna djelatnost. 31. prošlog mjeseca umro je na jugozapadnoj fronti jedan od naših najuspješnijih lovačkih ljetača, Linke Crawford, junačkom smrću. — U Albaniji stekli smo si na obim stranama gornjeg Devolija ponovno prostora. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 3. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Jugosloveno od Yperna suzbili smo jučer u jutro jaku englesku djelomičnu navalu. U ostalom ograničila se bojna djelatnost na izvidjaje i na privremeno pojačanu topovsku paljbu. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Veliki uspjesi, što ih je u bitci od 1. kolovoza polučila armija generala pukovnika von Böhna, pridonijeli su k potpunom uspjehu jučer provedenih kretanja. Na našem starom bojnom području ležala je topovska paljba neprijatelja sve do ranih jutarnjih satova, na nekim mjestima čak do 11 sati prijepodne. Njegova pješaka i konjička odijeljenja slijede samo oklijevajući i oprezno našim polaganom izmičućim predpoljskim četama. U manjim smo bojevima zadali neprijatelju znatne gubitke. U Champagni zarobili smo kod uspjelih bojeva kod Souaina oko 100 zarobljenika. — Poručnik je Udet polučio svoju 41., 42., i 43., poručnik barun Richthofen svoju 31. i 32. i podnarednik Thom svoju 26. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Bitka između Soissons i Reimsa je nanovo planula. 1. kolovoza poduzeli su Francuzi veliku navalu na tridesetak kilometara fronte između Soissons i Fere-en-Tardenois. S velikim su silama udarili na desno njemačko krilo. Ova je navala bila dakle logički nastavak prvog sunka saveznika, koji je očevidno išao za tim, da bací desno njemačko krilo, što se borilo u poznatom četverokutu Soissons—Chateau-Thierry—Dormans—Reims na lijevo krilo i da uskomeša čitavu ovu izbočinu francuske fronte. Navala je ova, kako je javio njemački izvještaj, imala samo djelomični uspjeh. Preko noći nestupili su Nijemci na imenovanoj fronti uzmak, koji mora međutim obuhvaćati čitavu frontu između Soissons i Reimsa, jer se uzmak jednoga krila ne daje inače zamisliti. Njemački izvještaj javlja, da neprijatelju nije uspjelo provesti pravodobno progona, koji bi bio poremetio red i nacrt uzniaka. Njemačka će se vojska po svoj prilici povući na ispravnu crtu između Soissons i Reimsa, čime će biti ova operacija svršena. — General je Ludendorff primio neke njemačke žurnaliste, kojima je dao zanimivih objašnjenja o općem položaju na bojištu. General je među ostalim kazao: Taj put je izostao strategijski uspjeh. Našoj je navali bio podijeljen samo taktički uspjeh. Neprijatelj je 15. srpnja izmaknuo, a radi toga smo mi prekinuli operacije već 16. p. mj. Mi nastojimo uvijek, da prekinemo operaciju, čim uvidjamo, da se ne isplati pridonijeti nesurazmjernih žrtava. Moja je dužnost, da štedim krvlju i snagama naših vojnika. O Fochu kazao je Ludendorff među ostalim: Njegov je nacrt bio bez sumnje probiti naš bok i time odrezati našu armiju južno od Aisne. Ali kod savjesnog vodstva 7. i 9. je armije bilo to posve isključeno. S navalom od 18. srpnja smo računali te smo na nju bili pripravljeni. Neprijatelj je pretrpio silne gubitke, čime su njegove američanske i crnačke pričuve, čije značenje ne podcjenjujem, bile znatno oslabljene. 19. srpnja bili smo već gospodari položaja, a to ćemo i ostati. Mi smo kao što i prije puni pouzdanja. — Hindenburg je za tim pohvalio držanje četa te kazao: Na Amerikance su se naše čete isto tako brzo priviknule, kao što i na crne Francuze. Ovi su morali pustiti mnogo ljudi pred našim položajima, dok smo mi štedili našu momčad. Ova okolnost kao što i obzir za naš pomladak ponukaše nas na sadašnje mjere. Mi smo preložili bojeve na povoljnije područje, da olakotimo našim četama boj i životne prilike boljom dislokacijom. Mi svi želimo mir ali to mora biti častan mir.

Vojni stručnjak „Pester Lloyd“ piše: Nekoji vojni kritičari u francuskoj štampi drže, da su Nijemci samo privizorno zaposjeli liniju Fere-en-Tardenois—Ville-en-Tardenois, i da će se povući dalje sve tamo preko Vesle. Takovi su nazori za sada bez ikakva temelja. Kad bi Nijemci faktično zaključili uzmak preko Vesle, ne bi se bili dali na

to, da u tim provizornim pozicijama dočekaju jake neprijateljske navale, već bi sa zalaznicama nastojali zaštititi taj uzmak do spomenute rijeke. Zaposjednućem novih položaja potpuno je postignuti cilj za kojim se je išlo, a taj je skraćivanje fronte. Za sada ne predstoje nikakvi razlozi, koji bi sili, da se napusti sadašnji položaj.

Javlja u stana ratne štampe od 3. kolovoza: Početkom srpnja poduzeo je general Diaz na veliko zasnovano ofenzivno poduzeće na sporednom bojištu u Albaniji, da otkloni pozornost talijanske javnosti od razočaranja, koja je nastala time, da je kao velika pobjeda javljeno napredovanje talijanskih četa na Pjavi uslijed dobrovoljnog uzniaka naših četa na istočni brijeg zastala već u prvom poletu. Prvi je uspjeh, činilo se, obećavao puno. Naša razrijeđena obrambena linija povukla se je sa donje Voluje i jugoistoka Berata polaganom na pripravljene obrambene položaje sjeverno od grada. Protuofenziva, poduzeta pod vrhovnim zapovjedništvom generaloberstara von Pflanzer-Baltina, dala je četama prilike, da dokažu opet neslomljiv svoj ofenzivni duh. Neprijatelj je bio najprije kod Kalca bačen na južni brijeg Semenija a za tim je navala na širokoj fronti uznapredovala u jugozapadnom smjeru. Svuda kršeći otpor Talijana, doprle su naše čete jučer tik pod liniju Fieri—Berat. I dalje na istok uzmiče već neprijatelj. Na brdima Malog Silovesa i na obim stranama Devolija oteli smo mu važna uporišta.

Talijanski izvještaj od 2. kolovoza: Na čitavoj fronti umjereni topovski boj. U kotlini Asiaga smetale su naše ophodnje malim neprijateljskim stražama, zadale su njima gubitaka te su dopremile zarobljenika. 6 neprijateljskih ljetala i 1 pripeti balon bili su oboreni. — Albanija: Tečajem, prošlih dana nikakva bojna djelatnost u izloženim linijama. Naše su zaštitne čete u više skupina izašle protiv neprijateljske otporne linije. Jučer su naše prednje straže krvavo suzbile neprijateljska izvidnička odijeljenja, koja su pustila 2 časnika i 33 momka u našim rukama.

Francuski izvještaj od 2. kolovoza poslije podne: Tečajem noći uznapredovale su francuske čete opet sjeverno od Marne.

Engleski izvještaj od 2. kolovoza prije podne: Nekoliko zarobljenika dopremili smo kod Festuberta a 16. zarobljenika kod nasrtaja sjeverno od Alberta.

* Kako se u Austriji politizira? „Venkov“ piše u uvodnom članku: Imade li još među austrijskim Nijemcima pametnih ljudi? Sigurno imade. No ti slučajno ili bukno prevrtačenih okolnosti nemaju nikakvog upliva te provode život negdje postrance. A mjesto njih pak rade, govore i buče tako zvani političari čiji duševni obzor jest posvema ubog i koji imadu na misli sve drugo, samo ne to, što bi sada pučanstvu ulstinu pomoglo. Sva znanost njemačko nacionalnih političara sastoji se u tome, da kad je stiska i bijeda, počnu kričati: „Uzmite žito Česima i povežite ga u njemačke kotare!“ I time misle, da udovole svojoj zastupničkoj dužnosti. O kakvom sistematskom radu nema ni govora, a isto tako ni o kakvom prehrabnom nacrtu, o nekakvoj pravoj akciji za spasavanje. Gosp. Wichtel, to je njihov pravi muž. A taj im daje jednostavan recept, kako se može riješiti austrijski problem. Gladom uništiti Slavene! I oni uistinu vjeruju, da bi se na taj način najlakše riješilo pitanje austrijske reforme. Razumni glasnici ništa ne pomažu. Sam njemački narodni gospodarski stručnjak spočitnuo im nedavno: „A što bi iz toga imala Austrija, kad bi gladom ugušila Slavene, dakle većinu svoga pučanstva? Tko bi onda išao u rat, tko bi radio u zajedju, tko bi plaćao porez?! No to sve ne imponira njemačkim političarima — oni ne će o tom da misle.“

* Izazovna izjava ugarskog ministra-prodjednika. Odgovarajući na izjavu Hreljanovića izjavio je Wekerle, da ako govori vlada o Ugarskoj razumijeva pod tim uvijek takodjer Hrvatsku i Slavoniju i Dalmaciju. Nije ispravno govoriti o zajedničkoj vladi. U nagodbenim se zakonima govori jedino o centralnoj vladi. Prema nagodbenim zakonima postoji samo jedna država, čiji dopunjak tvore Hrvatska, Slavonija i Dalmacija. U specijalnom je slučaju honved zajednički uredjaj zemalja ugarske krune. To ne znači, da ne ćemo upotrebiti zajedničko ime „kraljevsko ugarsko domobranstvo“; mi moramo to ime upotrebiti. — Izvjestitelj Barta izjavio je, da žali što se u tako teškim vremenima raspreda o takvim pitanjima. On nalazi

u tome partikularističku težnju, upravljenu protiv državnog jedinstva i lojalnosti protiv ugarskog kralja. Govornik smatra takve govore po državu opasnim djelima. — Ministar-predsjednik je doduše priznao junaštvo sinova zemalja Hrvatske, Slavonije i Dalmacije — ali hrvatsko-slavonskih i dalmatinskih prava nije priznao. Mogao si je prištediti i prvo priznanje, koje iz ustiju tog gospodina i nije priznanje.

* Lloyd George o gospodarskoj politici. U jednom govoru, kojega su „Times“ priopćili u izvanku, kazao je Lloyd George odaslantstvu industrijalaca: Kao prvu dužnost preuzeli smo obvezu, da dobimo taj užasan rat. Osobito od 21. ožujka ovamo je čitavo moje vrijeme, koje mi preostaje od mog parlamentarnog djelovanja, posvećeno golemim zadaćama, obroriti taj naužasni napadaj, što je ikada bio na nas uperen. Mi smo na putu, da ga posve skršimo. Svi se stručnjaci vesele, kako ide naprijed. Još jedan će nas mjesec zaokupljati velike brige-a tečajem tog vremena moramo dati naše najbolje sile, da proširimo ovu pomoć, koju pružamo našim junačkim vodjama i valjanim vojnicima na bojnem polju, da polučimo pobjedu, o kojoj zavisi sudbina svijeta. — Mnogo se govori o savezu nacija a ja pripadam bez sumnje k onima, koji na to vjeruju. Ali postoje već dva saveza nacija, a prvi je savez engleska država a drugi savez protiv središnjih vlasti. Pretresivali mi stvar s ovog ili onog stanovišta, jasno jest, da se taj savez morao slagati s obim velikim savezima nacija, čiji smo mi članovi. O metodama, kojima se mora industrije zaštititi od nekorektno konkurencije te razviti glade na mir kazao je govornik: Čm dulje traje rat, tim stroži moraju biti gospodarski uvjeti, koje ćemo staviti neprijatelju. Mislim, da je tim bolje, čim prije će on to uvidjeti. On se bori, da nametne svoje vlastite gospodarske uvjete saveznicima. To mu nikad neće uspjeti. (Odobranje.) Što se toga tiče, moramo biti u stanju, da odredimo uvjete, koje smatramo opravdanim, a da ih volja neprijatelja ne namiče. A bude li nastavio siliti nas na daljne žrtve, ubijati našu mladež i počinjati zulume, koji sredjuju čovječanstvo, tim stroži će biti uvjeti, koje im ćemo nametnuti (Odobranje.) — Što se tiče vladnog nadzorstva poslije rata, nema nikoga, koji bi mislio protegnuti sadašnji kontrolni sistem na mirno doba. Mora se organizovati prevoz, a dominios, koja je engleska industrija zanemarila, moraju imati svoj opravdani udjel. Ne smijemo pustiti na cijedilu ove zemlje, što su se borile uz rame s nama. Mi nećemo počiniti pogriješku, te napustiti u trenutku sklopljenja mira dosadašnje sveze. Radi toga je životno pitanje, da ostanemo saveznici po svršetku rata i da u prelazno doba, budu li zalihe ograničene, pomažemo jedan drugoga do konca, tako da pobratimstvo ostane očuvano. (Odobranje.)

* Balfour o razoružanju i ratnim ciljevima. London, 1. (D. u.) Reuterov ured donosi: O predlogu o općenitom razoružanju izjavio je lord Balfour, da je moguće i dozvoljeno za države, koje se osjećaju sigurne od navala. Ja vjerujem u obraničke sudove, no narodi, koji ne će mira, ne će biti vezani ugovorima obraničkih sudišta. Njemačka se tvrdokorno branila da sklopi obraničko sudbeni ugovor s drugom kojom nacijom. Bez sumnje može se i duh svijeta promijeniti, i Njemačka može stupiti u obraničko sudbeni ugovor. Balfour je zaključio: Samo pobjedonosan svršetak rata može zapriječiti buduće ratove. Ublaženje naših ratnih ciljeva u tom trenutku bilo bi ne samo zločinom protiv našem nacionalnom ponosu i našem narodnom častoljublju ma kako plemenita bila namjera, nego bi bio i zločin protiv načelima općenitog mira, čije ostvarenje svi mi želimo.

* Utemeljenje austro-ugarske trgovačke banke u Madridu. Zastupnik dopisnog ureda u Madridu javlja: Austro-ugarska trgovačka banka, koja je bila utemeljena u Madridu, postigla je potpun uspjeh, što se vidi već iz uspjeha 30. srpnja t. g. zaključenog potpisivanja dionica. Bankovna glavnica iznosi 10 milijuna pezetas. Banka je bila utemeljena uz sudjelovanje bečkog Bankvereina i ugarske Narodne Banke.

* Velika krađa u Beču. Bandom tatova po zanatu bilo je iz skladišta ovdjašnjeg speditera pokradeno nekoliko sanduka, koji su sadržavali vrijednosne predmete japanskog poklissarstva, koje je ovo predalo na sačuvanje odnosnom spediteru. Vrijednost je ovih predmeta prelazila četvrt milijuna kruna. Sada je ovo blago bilo otkriveno po inspektoraru redarstva u stanu nekog gospodara slastičarne u 17. kataru. Sve osobe, koje su imale udjela kod krađe, bile su uapšene.

* Peta ratna zima. Agrarni „Venkov“ veli, da stupamo u najgoru dobu rata. Ovogodišnja zima biće najstrašnija od svih, što smo otkako se Evropa u oružje obukla doživili. Stručnjački krugovi sude o tome kao o neoborivoj činjenici. Kad je to tako, piše češki list, sve bi nastojanje političara imalo ići ipak k tome, da se bijeda dojučeršnjih mjeseca ne obori na pučanstvo u još većoj mjeri, nego li do sada. A upravo ti političari, koji ne prestano propovijedaju, da imaju na misli samo

sreću države, imali bi sada tražiti sva sredstva, s kojima bi se moglo boriti proti strašilu kobnoga glada. Nedavno je u samom njemačkom stručnjačkom časopisu savjetovano, da se okane sitnih prepira radi trutnovskog suda i da nastoje spasiti njemački narod od propasti. Tu je polje, gdje bi se mogli sastati na zajedničkom radu zastupnici sviju naroda.

* Njemački list piše da se Česi pripremaju na ustanak i u tu svrhu sabiru oružje. „Reichenberger Zeitung“ piše: Sada zahtijevaju naša češka braća za živež oružje i streljivo. Kad bi si veliki ljubitelj lova htio priskrbiti na taj način pušku, ne bi bilo ništa za spočitavanje, no javlja nam se u istoj pojavi iz više krajeva, što dokazuje, da se tu radi sigurno o nalogu nekakvog češkog središta, i planovitim vodstvom agitacija za priskrbivanje oružja i streljiva. — „Venkov“ nazivlje tu vijest rekordom denuncijacije.

* Generalfeldmaršal von Hindenburg je, kako javljaju ratni dopisnici, koji su ga 2. t. m. posjetili, potpunoma zdrav i jak te gleda pun pouzdanja u pobjedu u budućnost.

* K umorstvu generalfeldmaršala von Eichhorna. Dopisni ured javlja iz Kijeva od 3. kolovoza: Daljnje preslušavanje ubojice generalfeldmaršala von Eichhorna potvrđuje svezu s Moskvom. Više osoba, koje su znale za atentat, bilo je uapšeno.

* Antanta i Finska. Dopisnik lista „Svenska Dagbladet“ u Helsingforsu javlja: Antantini konzuli protestiraju u „Hufvud-Dagbladet“ proti mišljenju o umješanju antantinih zemalja u unutrašnja pitanja Finske. Osobito žele Sjedinjene države dobre odnošaje izmedju Finske i Amerike.

* O podmorničkom ratu. Reuterov ured javlja iz Washingtona od 2. kolovoza: Tajnik mornarice Damelo kazao je o rječima njemačkog cara, koje su se nanosile na podmornice medju ostalim: Broj potopljenih se brodova stalno snizlo. Podmornica je igrala svoju ulogu kao mjerodavan faktor. Pogibelj postoji doduše još uvijek, dok će i samo jedna podmornica biti na moru. Ali nije potrebno da se bojimo, da će podmornica postati odlučnim faktorom.

* Rumunjska kraljica Marija u Karpatskim sèllima. „Der Zoller“, organ kneževskog hohenzollerskog dvora u Sigmaringenu, javlja: Prijašnji rumunjski ministar Antonescu piše u pariškom „Tempsu“: Kraljica Marija posjećuje u Karpatima sela, koja treba odstupiti Austro-Ugarskoj. Cjeliva djecu i dijeli odijela i živež seljacima. Seljaci joj ljube ruke i kliču: do skora vidjenja! „Der Zoller“ pridomeće, da je poznato, kako je kraljica sudjelovala pri izdajstvu saveza te nije nikada sakrivala svojih simpatija za neprijatelje centralnih država, jasno je dakle, što namjerava svojim posjetom karpatskih sela.

* Rat na moru. Wolffov ured javlja od 3. kolovoza: Na zapadnoj obali Engleske potopili smo 20.000 brutto registarskih tona.

Iz bivšeg ruskog carstva.

O operacijama Čeho-Slovaka u Rusiji doznaje se sljedeće: U smjeru na Bugulma dglji su Česi željeznicu za ledjama sovjetskih četa u zrak, koje su bile prisiljene na uzmak te prepustile neprijatelju 2 topa i više strojnih pušaka. U odsjeku zapadnog Urala morale su se sovjetske čete povući pred nadmoćnim pritiskom. Iz Vladivostoka javljaju od 27. srpnja Čeho-Slovaci osvojili su Sinakopku, 200 vrsta sjeverno od Nikolajevska. Kod toga su osvojili nekoliko strojnih pušaka, granata, bomba, aparata za otrovne plinove i 200.000 pušanih zrna.

Dopisnik „Berliner Tageblatta“ Hans Vorst posjetio je nedavno Rusiju te sada opisuje utiske, što ih je zadobio u Rusiji. Pisac ističe, da su se prilike na željezničkim prugama znatno poboljšale. Na kolodvorima se dobije svega i svačesa samo uz nečuvane cijene. Govorio je s nekim trgovcima, koji su opisivali u živim bojama boljševičke grozote i svu nesnosnost njihovog sistema. Ipak se čovjek sokolio, piše Hans Vorst, te je baš suprotiv dokazivao, kolika je u tog naroda sposobnost, da se i u najtežim danima tješi preteranim obmanama. Kazao je, da rat s Njemačkom nije još dovršen. Sastavit će se u Rusiji nova vlada, koja će proglasiti sveopću mobilizaciju te istjerati Nijemce iz Rusije. Ali i ovi ljudi smatraju nemogućim, da se u Rusiji povrti reakcija. Ne bi isticao, veli Vorst, ratnih iluzija svog trgovca, da nijesu simptomatične. Kasnije sam se u Moskvi sastao sa bivšim po zvanju časnikom, koji je sada stupio u boljševičku službu. On mi je kazao, da će, po njegovom mišljenju, Rusija dokončati rat. Daskora da će zaokupiti Rusiju takvo nacionalno oduševljenje, koje će izvršiti nevjerojatno te zamčiti Rusiji pobjedu. Pitaš sam oficira, da li je on pristaša boljševičkih ideja, a on mi je odgovorio, da on služi jedino Rusiji; prema njegovom mišljenju treba Rusiji samo velike vojske, a on smatra svojom dužnošću učiniti sve, da se postigne taj cilj. Radi toga da služi sovjetskoj vladi, ali da

ne pripada nikakvoj stranci. Na tom stanovištu stoji 80 posto čitavog bivšeg časničkog zbora. Ogorčenje protiv Njemačke i nijemstva je sveopće. To sam osjetio već na mom putu, kad je neka gospodja u vagonu počela surovo i neotesano grditi njemački karakter, ma da je znala, da sam Nijemac. . . I seljaci su nezadovoljni sa sadašnjim sistemom radi pomanjkanja valjane centralne organizacije. Seljaci nemaju ništa protiv stalnih cijena, ali traže, da dobiju također predmete, što im trebaju, uz istu cijenu. Tako moraju sada prodavati žito za jeftin novac, a kupovati potrebne predmete za desetero- ili stotruke cijene. Bilo bi puno bolje, da bi boljševici povjerali vlast konstituenti, koja bi uredila pitanje zemljišta jedinstveno za čitavu državu. Na putu stupio je seljak u željeznički voz te izjavio, da je u smolenskoj guberniji buknuła buna seljaka. 30.000 momaka napalo je na boljševičko zapovjedništvo za reviziciju te razoružalo crvenu gardu. Pisac svršava konstatacijom, da je socijalna osnovka sovjetske vlade znatno oslabljena i da su poteškoće takve, te ih ne može više svladavati.

Moskva, 1. (D. u.) Prema nekoj službenoj vijesti zaposjeli su jučer Englezi Onegu. Onega počiva 200 vrsta jugoistočno od Kema i 150 vrsta od Arhangelska. Zaposjednuće Onege znači veliki uspjeh u napredovanju Engleza prema Arhangelsku.

Moskva, 2. (D. u.) „Izvjestija“ pišu u uvodnom članku o planu englesko-francuske buržoazije pritisnuti sovjetoj republici napredovanjem sa sjevera, s istoka i s jugoistoka. Tom se djavolskom planu ne smije dozvoliti da se ostvari. Sve sile republike moraju biti upravljene, da se pretrgne taj lanac, s kojim nastoji englesko-francuski plan potlačiti našu slobodu. Nema važnije zadaće od te za sovjetoj republici.

Moskva, 2. (D. u.) „Pravda“ javlja, da su Englezi sa brodova pucali na Arhangelsk. List donosi na čelu lista ovaj poziv: Topovi engleskog kapitalizma pucaju na Arhangelsk. Pucaće na radničku četvrt u Moskvi, ne uništimo li češko-slovačke odjele engleskog kapitalizma.

Iz slavenskog svijeta.

Odvažna reč jugoslavenskog biskupa. U „Novinama“ napisao je biskup na Krku dr. A. Mahnić ove smeje reči na rovaš Nemcima i Mađarima: O veleizdaja! Mi smo veleizdajnici jer protestujemo proti nepravdama, što nam se danonice nanose, jer reklamujemo svoja prava? Htjeli bismo videti, braćo Nemci i Mađari, kako bi se pokazao vaš patriotizam i dinastična lojalnost, ako bismo počeli na vašem narodnom delu obavljati operaciju nalik na onu, što je vi kroz vekove obavljate na našem! Sta biste, gospodo Mađari, počeli kad bi vam iz Beča počeli Veliku Mađarsku komadati na okružja, kako se namerava učiniti u Češkoj? Vi se dakako pozivate na vaše historičko pravo; ali i Češka ima svoje historičko pravo kao nezavisno kraljevstvo, pravo, koje ni u čemu ne zaostaje za vašim državnim pravom. Zar ne nosi austrijski car uz vas i ispred vas naslov kralja češkoga? Dakako češko je državno pravo ostalo na papiru, dok je vaše postalo konkretnom činjenicom! Što biste, gospodo, od „Neues Österreich“ i „Reichsposte“ — da ne govorimo o pristašama svenemačke stranke — šta bi ste vi počeli, ako bi vam u Beču u vaše škole: srednje i pučke i u druga učilišta preko noći uveli češki jezik, a vaša ne bi djeca i mladež smela više ni reči pisnuti nemački? Ipak bi vam moglo onih pet — šest stotina hiljada Ceha, koji žive u Beču, to učiniti barem s istim pravom, s kojim vi n. pr. Slovincima u Trstu i Gorici, premda su tu autohtoni te ih tu ima dvadeset puta više od vas, uza svu oblast, kojom raspolazete, ne priuštite nijedne cigle pučke škole! U istoj Kranjskoj, koja je do devedeset postotaka slovenska a tek pet postotaka nemačka, imadu Slovinci tek jednu samu čisto slovensku gimnaziju, a i ova nije državna! Ili kad bi vam, gospodo u Beču, u Tirolu, u Salzburgu počeli od namesništva dopisivati isključivo u češkom ili poljskom jeziku, kako dopisuju nama isključivo u nemačkom? Usprkos svim našim predstavkama i protestima ustrajate nam u Trstu nemačku nautiku, iz koje je isključen naš jezik, premda je more i obala od Tržica do Kotora naša. Idite u Korušku! U Korušku ima razmerice mnogo više Slovenaca nego li u Češkoj Nijemaca. Šta biste počeli kad bi vam u Češkoj zatvorili i počesili, počevši od nemačkog sveučilišta u Pragu, gimnazije i druga učilišta sve do zadnje pučke škole, dok vi koruškim Slovincima ne priuštite nijedne cigle pučke škole! Vi nam se naprotiv na sve naše tužbe i prosvjede naprosto smejete i rugate. Kad sam pred dvadeset godina jednom sad pokojnome predsjedniku c. kr. ministarstva u Beču ad oculos dokazao, kamo vodi politika gnavljenja i iskorišćivanje jednog naroda protiv drugome, on mi naprosto odvrti: „Wir haben ja die Macht!“ Suvise, vi hoćete da vama k vašem ubitačnom poslu povladujemo, da vas slavimo kao

lojalne, jedino po stije! Da, na rođeni imperijalističke poli Tragična smrtovima se širi vest ni ruski slikar Ilya o-finskoj granici od onih sitnih tragedija aj genijalni umetnik eti u dobi od 74 go ka hrane. Njegovo ja poznato ruskoj jav sin neumučnog časni sin umetnog častnog roda. Umetnički mučan, no ubrzano umetnošću. Sv radu, poduze naučn ariz, a na t i se po kora postavi svoji e ruskoga slikarstv a glasovita slika „E e na Volgi) i „Pro s sledio niz slika nog života, mnoštvo etnik velike tvorbe pokog nazora na sv nik modernih putev stvu.

Poljaci i Ju novu društva prijatel donosi krakovsk značenju jugoslaven k završava ovim ako vidimo, podiz ove ruke i traže pr uguće samo nadutos ama manjim slavens naveke. Naša jugo plicu za slavenske j i od njenih slušala ziku, i tako postavim i Ljubljanom, iz hvalno polje za prv adajmo se, da nije puniti. Zašto ne bis samo nam to ne ti i prignuti se je

Domne imenovanje. Carpnja 1918. podijel Andriji Karlinu d bodno od pristojbi **Odklikovanje.** Karijestino“, podijelilo staškom liječniku d čkom liječniku u K vrsnih zasluga i u žubi u ratu, zlatn om na vrpici kolajni **Dar.** Gospodja fond „Hrvatskog prava lista najsrdač **Prinosi za „Dru rijaletaja djece nam obilo sljedeće prin ärgerschule K 10 10— Zovich Luig esara von Straub Kr vo „Olympia“ K 23 ais. deutschen Spez **Milodari za naš prave našeg lista p prigodom vjenčanja****

Od Ra (Pismo
Iza dugog vri as. Nezamiite, da lačan, da nis mi bih si ča pod rul su stili niš dati, aš zni umra a ja da obiti hranu i onda ati. Ma gledajte, a a o i oni. I tako je mene in je sam ulovija u ale mi dobre žensk ren k Van. San poša priko ada piju ženske tam e velika suša.. Jisti je jih tukati jopet b ušto sve, znate. Aš dobro. Jeni reču: stila finiti! a drugi s eno, magari ko će j Na veter san p

za 1918.

čaknja 4. kolovoza 1918.

stanovištu, koga zbor, je sveopće. id je neka ptesano gr- a, da sam a sadašnjim ntralne or- alnih cijena, što im tre- e prodavati e predmete puno bolje, anti, koja bi čitavu dr- nički voz te uknula bunu boljševičko alo crvenu je socijalna a i da su ladavati.

koj službe- gu. Onega ema i 150- dnege znači prema Ar-

o lojalne, jedino pouzdane stupove habsburške stije! Da, na rodjenoj grudi mi smo raja, žrtve imperijalističke politike!

Tragična smrt ruskog umetnika. stovima se širi vest iz francuskog izvora, da je ni ruski slikar Ilya Rjepin umro u Kokolu na o-finskoj granici od glada. To je također jedna onih sitnih tragedija u ogromnoj ruskoj drami, aj genijalni umetnik na svom polju morade eteti u dobi od 74 godine od glada, radi nedo- ka hrane. Njegovo je trpljenje već više vremena poznato ruskoj javnosti. Rodio se god. 1844. sin neimućnog časnika, poretlom iz starog ko- tog roda. Umetnički početak Rjepinov beše i mučan, no ubrzo upozori na sebe svojom nom umetnošću. Svršivši slikarsku školou u Pe- radu, poduze naučna putovanja, osobito u Rim ariz, a na t, se povrati u čelo realističke kora postavi svojim radom u čelo realističke e ruskega slikarstva. Najpre upozori na-nj nje- glasovita slika „Burlaci“, (oni koji vuku bro- e na Volgi) i „Probudjenje kćerke Jairove“. Na e sledio niz slika iz ruske historije, iz savre- nog života, mnoštvo portreta i skica. Rjepin-beše etnik velike tvorbene snage i veoma bistrog i pokog nazora na svet. Rjepinu se veli da je po- nik modernih puteva i nastojanja u ruskom sli- kstvu. („Narodni Politika“.)

išu u uvod- buržoazije ovanjem sa se djavol- stvima. Sve- da se pre- ko-francuski inije zadaće

avljja, da su sk. List do- i engleskog aće na rad- češko-slo-

Poljaci i Jugoslaveni. Obzlrom na novu društva prijatelja poljskoga naroda u Ljub- ni, donosi krakovski „Glos Narodu“ oveti članak značenju jugoslavensko-poljske uzajamnosti. Čla- k završava ovim pozivom na poljsku javnost: ako vidimo, podižu se nam ususret iz daljne ve ruke i traže prijateljstva. Aristokratizam (ili oguče samo nadutost), s kojom postupamo na- ma manjim slavenskim narodima, mora prestati naveke. Naša jugoslavenska Alma Mater imaće plicu za slavenske jezike i literaturu. Ne bi li se ij od njenih slušalaca hteo posvetiti slovenskom iku, i tako postaviti stalan most mediu Krako- i Ljubljanom, izmedju Poljaka i Slovenaca? hvalno polje za prvi kulturni rad leži pred nama. adajmo se, da nije daleko kad će se naša želja uniti. Zašto ne bismo kročili na čelu slavenstvu? samo nam to ne će pasti u ruke, treba se prig- ti i prignuti se je vredno“.

Domaće vijesti.

Imenovanje. Car je s ručnim pismom od 25. pnja 1918. podijelio biskupu za Trst i Kopar. Andriji Karlinu dostojanstvo tajnog savjetnika bodno od pristojbina.

Odlikovanje. Kako javlja službeni „Osservatore riestino“, podijelio je Njegovo Veličanstvo pučko- staškom liječniku dr. Justu Pertotu, sada voj- čkom liječniku u Krnici, u priznanje njegovih vrsnih zasluga i požrtvovnosti u zdravstvenoj užbi u ratu, zlatni zaslužni križ s kru- om na vrpci kolajne za hrabrost. Čestitamo!

Dar. Gospodja Margarita Grubišić položila je fond „Hrvatskog Lista“ K 10—, na čemu se prava lista najsrdačnija zahvaljuje.

Prinosi za „Društvo prijatelja djece“. Društvo prijatelja djece nam saopćuje, da je mjeseca lipnja obililo sljedeće prinose: K. k. Staats-Volks- und lterschule K 104.04. Francesco Bradamante K 10—. Zovich Luigi K 10—. Supruga višeg ko- esara von Straub K 40—. N. N. K 5—. Dru- vo „Olympia“ K 236.05. Interne Tanzschule des his. deutschen Spezialkommandos K 50—.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko prave našeg lista položeni su sljedeći doprinosi: prigodom vjenčanja gosp. Romana Lah sa

Od Raše do Pule.

(Pismo od barba Mate.)

Iza dugog vremena eto me opet u Puli poli as. Nezamirite, da nis prija doša. Ali znate bija an lačan, da nis moga nanka hoditi. Beči nis ima a bih si ča pod rukon kupija a u aprovizaciji mi su stili niš dati, aš da je niki Mate Balota u Mr- eni umra a ja da bih stija prislipiti i na njega obiti hranu i onda je za drage šolde drugim pro- ati. Ma gledajte, a oni pensaju da su svi slipci a o i oni.

I tako je mene tukalo živiti od onih ugori ča in je sam ulovija u Raši. Ali sad pokle novog, ale mi dobre ženske kruha pa san se najija i zajno ren k Van.

San poša priko Raklja. Na misto „Lahova“ ada piju ženske tamo vodu i te je malo, aš jopet e velika suša. Jisti imaju sad ča, ali za misec, dva e njih tukati jopet brukviče tući, kako i lani. Ma ne ušto sve, znate. Aš kadi je jenin slabo, drugin je dobro. Jeni reču: uh da bi ta vražja gvera već stila finiti! a drugi se smiju: ma boga meni je se- eno, magari ko će još 5 lit durati!

Na večer san poša u Krnicu. Na putu kuntra

dražesnom gospodjicom Ankom Sulić u Zā- grebu, sakupljeno je na piru K 101—. Evala kiče- nim svatovima! Bilo im u stotinu dobrih časa. — Sakupljeno na predlog našeg omladinca Josipa Iveše u Ližnjanu u gostioni Ramić, u veselom društvu u Medulini iz Medulina i Premanture K 63.72. Na- omladine iz Medulina i Premanture omladini, koja nam šoj Medulinskoj i Premanturskoj omladini, koja nam prednjači i pokazuje lijepi izgled, budi hvala i čast. — Prigodom Narodnog blagdana polaže gosp. — Josip Debeljuh K 10—; a gosp. Ernest Stipano- vić K 5—; vrla rodoljupka gdja. Abelina Schwanda K 40—; Margarita Grubišić K 5—; gospodin K 40—; nadjena po gosp. Z. K 1—. Marin Kovačić K 5—; K 10: Josip Jakuš, Jakov Miletić, Antun Zuvela, Ivo Lorencin; po K 5—: Aleksandar Rukavina. Gosp. dr. Franko Klarić, poslao nam je K 90—. Gosp. dr. Stanka Rodića u Pazinu prigodom njegovog ime- novanja. Ukupno K 365.72; zadnji iskaz K 59.820—; ukupno 60.185.72. — Življeli požrtvojni darova- telji! Naprijed za prosvjetu i budućnost naše za- puštene djece!

Raspis natječaja. Za šolsko leto 1918./19. ima se podeliti jedan stipendij — ustanove „Luxetich pl. Lichtenfeld“ letnih 250 kron. K uživanju tega stipendija so poklicani dijaki rimsko-katoličke vere od ljudske šole dalje do rednega svršetka naukov brez ozira na način studij in sicer v prvi vrsti usta- novnikovi sorodniki, ako bi pa teh ne bilo, revni dijaki sploh. Vsaki prosilec mora biti redni učenec v kak j javni šoli v Avstriji. Prosilci za navedeni stipendij imajo vložiti svoje prošnje najkasneje do 30. septembra 1918. potom šolskega vodstva na c. kr. namestništvo na Primorskem, ter jih opremiti s sledečimi prilgami: z krstnim listom, z ubožnim listom, z privačevalom o stavljenih oспенicah, z do- mevnico, z šolskim spričevali zadnjih dveh tečajev in slednič z zakonitim rodovnikom, ako žele zado- biti stipendij iz naslova sorodstva. Od c. kr. pri- morskega namestništva.

Dopisi iz Istre.

Cavrano ili Kavran? Naše selo pri- pada pod općinu puljsku i za to jest i našoj pod- općini narinet talijanski jezik za uredovni. I premda kod nas nema nijednog Talijana ipak smo mirno podnašali tu sramotu. Nismo tražili pošti- vanje našeg jezika, kako to ne traže ni druge su- sedne podopćine, koje imadu sve samo hrvatsko stanovništvo, a ipak dopuštaju da im. se općinske knjige vode u talijanskom jeziku. Gojimo oprav- danu nadu, da će i kod nas kao i kod naših su- suda nastati brzo bolji odnošaji i da će svi naši ljudi tražiti, da naš jezik ne bude više sluga nego gospodar.

Imamo u našem selu oružničku postaju i još nekoje državne (vojničke) jedinice i sve rabe za naše selo naziv „Cavrano“. Otkud to i zašto to. Godine 1914.—15. rabio se je naziv Kavran, jer tako se naše selo uistinu i zove, ali kad je ka- snije izišla naredba Njegovog Veličanstva, da se u talijanskim kraljevima ima upotrebljavati i službeno talijanska imena, okrenuše i kod nas prijašnji Kavran u Cavrano. Pa zar je Kavran ta- lijansko mesto, ili je dobilo oružništvo i vojništvo naredbu da talijanizira naš kraj, da je iznenada počelo upotrebljavati po talijansku skalupljeno ime našeg potpuno slavenskog sela? Mi tražimo da se za naše selo upotrebljava i naše ime, a ne tudje, talijansko. Upozorujemo na tu nepravdu više oblasti u Puli i zahtevamo, da svojim, podređe- nima narede, da za slavenska imena (a za talijan- ske neka se upotrebljava slobodno talijanske, jer mi tudjeg nećemo i branimo samo svoje). Nedo-

gadja se naravno samo Kavranu ta krivica, nego mnogim drugim selima.

Kako smo duševno potčinjeni, tako smo i te- lesno iscrpljeni teškim radom, slabom hranom i dugim stradanjem u tuđini. I ove godine biće opet glada na pretek. Suša nam je potpuno uništila kukuruz, jedinu našu nadu, jer žitarice nismo mo- gli sijati. Ovih dana je pak došla kiša — post fe- stum (kad je već prekasno).

Shs.

Barbanština. — Nova žetva. Nova žetva nije nipošto bila onako sjajna, kako se očekivalo, dok je pšenica bila još zelena. Kasnije smo doduše dobili visoke vlati no s praznim klasjem. Ječam je urodio nešto bolje, pšenica tek nekako srednje, a negde osobito gdje je slaba zemlja, a na našem Kršu je takove kamenite zemlje veoma mnogo, urodila je pšenica slabo. Kukuruz je lep, no ne zna se još, što će od njega biti.

Vina će u nas, kao i po svoj Istri biti ve- oma malo, jer se loza izgubila, ili kako u nas vele zatrla. Ono vreme, što nas nije bilo doma, platili su naši vinogradi, koje je obradivala tuđja, poslu najvešta ruka. Sumpora nije bilo, a isto tako ni modre galice. Za te stvari za nas niko ne brine. Drugi narodi, recimo Talijani, imaju svoje ljude, koji se ne brigaju samo za veliku politiku, nego i za malene dnevne gospodarske potrebe svoga na- roda u prvom redu. Talijanske su novine pisale, da je talijanski zastupnik Spadaro podao interpe- laciju o prilikama u Rovinju, te da je opisao kako narod tamo strada. Na barbanštini, a ni u ostaloj Puljštini mislim, da nije bilo našega vodećeg čov- eka, koji bi bio došao da se upita, što bi narod želio od onoga, što se postići može. Ne samo Bog i car; kako je rekla ona ženska iz Proštine, nego i naši zastupnici i svi koji mogu i ne će pomoći, mnogo su nam dužni.

Banjole. Komlsiji, koja je bila prošle ne- djelje za našu školu, pristupilo je 44 roditelja za 135 dece. — Nadamo se da i tu je za uvek ose- čena glava Leginoj aždaji i da ne će više trebati da cvili slovinkinja vila, kako je cvilila pred kojih deset godina u „Našoj Slogi“, kad se bila u Ba- njolama ugnezdila zmija — Legina škola, i ako u njoj nema ni jednog jedinog, koji bi bio ni onda ni sada smeo kazati, da je po krvi ili jeziku Talijan.

Dnevne vijesti.

Za mrtvački sanduk — živož. „Narodni Poli- tika“ donosi: U Znojmo je došao seljak k posjed- nici pogrebnog zavoda da kupi mrtvački sanduk. „Dobićete sanduk, no najprije donesite jaja!“ Taj je zahtjev seljaka tako iznenadio i razljutio, da je svoje ogorčenje glasno pokazao. Razumije se, da se oko njega sakupila sila svijeta. Zatim je otišao na poglavarstvo, a kad je to naredilo, da mora sanduk dobiti, dobio ga.

Dozlogrdio joj rat. Češkim listovima javljaju iz Temešvara u Ugarskoj: Žena seljaka Dinka Brayera, koji već mnogo mjeseci boravi u ruskom sužanjstvu, probola je dne 29. pr. mj. oboje svoje djece, ustri- jelila je ruskog zarobljenika, koji je radio na nje- zinom dvorcu i na to se sama objesila. U ostavlje- nom pismu saopćuje, da je taj čin izvela radi du- gog trajanja rata i radi neprestanih rekvizicija.

Prava naravna kava. Iz Praga javljaju, da je policija zaplijenila u nekom skladištu u Toplicama 196 vreća prave kave iz mirnih vremena u vrijed- nosti 800.000 kruna.

Polica j za 12godišnjim dječakom u vlaku. Na ugarskoj granici na postaji Slatina uhvatio je po- granični redar 12godišnjeg dječaka iz Beča, koji je imao krumpira u uprti. Dječak je bježao iz vagona u vagon, policaj za njime, dječak na krov, policaj za njim, dječak je pri skoku iz vagona na vagon

pokle pasa ura od službe, pa magari ti hodlja 3 ure puta i zakasnija se samo 10 minuti. On ne dopre ni minut pokle ni ne zapre nanke minut prije nego služba zapovida ali našen svitu, ki kadgod dela cija dan i pak se malo zakasni, stešo bi moga vajk više ljubavi pokazati i pomoći mu ča more.

Na sriću san naša tu svog fijoca Ivu Jovića i on mi je posudija jenu bulu. Donke Van sad šaljen leteru a drugo ča buden još vidija po putu ču Van povidati kad dojden u Pulu.

II.

Iz Krnice san se odlučija poj priko Valture u Pulu i zato san poša od place zdolu. Poli crikve svetog Roka (slava mu i čast budi!) san se sta sa zrmanom Mihon Županichen.

— Kamo zrman? ga pitan.

— U Vodnjan na malin.

— A ča ne melje naš malin?

— Melje ali mi ni stija uzeti večeras žito.

Neka čekan do sutra i onda da će mi ga zmiriti a za jeno 8 dan da si moren doć po nj.

— Pa ča ti ga ni moga večeras zajno zmiriti i uzeti u malin, pa da si drugi dan po muku dojdeš?

— A v... krv ni stija ne, sad da nima lazno miriti, a ko ču, da ga u malin možen vrći, ali ako mi se do sutra ča zgubi, on da ne garantii. A svi

placi san pasa poli „tvornice soda vode“. Lipa je to tabe-a, ma samo kad bi i srca unutra onako hrvatska bila, kako je zvanka ime. Ali zvanka je hrvatski a unutra — talijanski naš fabrikante, advo- kat i delegato. Škoda aš i on je od naše krvi i na dnu svoga srca pravi čovik, pa samo kad nebi puštija da drugi ž njin zapovidaju, moga bi naš svit veliku korist, od njega imati.

Gospodin ni bija doma nego u šeduti, kadi su se bili sakupili naši pržetanti, da jin vrine pasa. San posluša.

Jedan je kušelja (se zna talijanski, magari da poli nas nimamo ninog Talijana zvan jenog bu- tigura, ki je kako petljar doša a sad je gospodin) „ma šinjo delegato, mi penšo ke...“ „ke...“ i već ni zna dalje po talijansku, pa je počelja „po našu“: ma šinjo delegato ja pensan da kako je moš šantuja Roko povida ni dobro... Nezamirite da san reka po našu, ali ja talijanski dobro ne znan a vi čete stešo i to vrći lako u libre talijanski, kako i sve drugo...

San poša kja i san puštija naše pržetante ki svi govore „po našu“ a u protokole pašte pisati u onen jeziku, s kin govori talijanski kralj.

Kad san pasa poli poste, mi je došlo na pa- met, da Van zajno z Krnice pošaljen leteru. Ali 6 ur je već bilo pasalo a naš poštar ne da ti bulu,

pao s vlaka, koji ga je prevozio. Željeznički su namještenici htjeli smrviti policajca, koji im je međutim brzo utekao. (Slovenski Narod.)

Strašno ime. — „Jugoslavija“ „Novom Doba“ pišu iz Makarske. Neki omladinac posjeduje brodić imenom „Jugoslavija“ koji je tek tragično malo dana u more pušten. Opazio to ovdješnji žandarski ritmajster Markulj te sav upropašten potražio vlasnika brodića, počeo se zgražati nad tim strašnim imenom, koje da ugrožava sigurnost države, i valjda interese ratovanja, te zatražio da se ominozno ime odstrani, jer da bi inače mogao imati vrlo neugodnih posljedica.

Randa, Kühlmann i Czernin. Berlinski „Vorwärts“ piše: Vrijedan pukovnik Randa bio je bez sumnje ponosan, što je bio izabran za kurira rumunjskom kralju te mu u onim danima raskošnih osjećaja nije niti u snu palo na um, da će nekada postati predmetom malo savezničkih ispada u njemačkim i austro-ugarskim novinama. Ljuti je spor planuo o pitanju, da li su odgovorni njemački državnici bili obavješteni o austrijskom koraku ili ne. U Austriji vele „da“ a u Njemačkoj „ne“. Pozadina je tog dvoboja riječima za unutarnju i vanjsku politiku Rumunjske zamašno pitanje, da li je spasavanje rumunjskog kraljevskog para po Austriji bilo korisno ili ne. Sada je uzeo riječ i grof Czernin. U austrijskoj je gospodskoj kući izjavio tečajem rasprave o proračunskom provizoriju „nasuprot netočnim prikazima inozemske štampe“, da je carev korak kod rumunjskog kralja uslijedio na njegov savjet i uz njegovu potpunu odgovornost kao ministar vanjskih posala. U Brestu da je iz dobrog vrela d bio vijest, da rumunjski kralj započimlje shvaćati svoj izolovani i radi toga bezradni položaj i da traži put, na kojem bi došao u dodir s carem Karlom. Ja sam svu želju rumunjskog kralja saopćio gospodinu državnom tajniku Kühlmannu te savjetovao cara, da učini onaj korak, koji je bio već objavljen. Taj je korak imao uspjeh. Ča je bio spriječen zadnji, očajnički boj Rumunja te sklopljen mir. Nikad nije zadaća diplomacije uz teške vlastite žrtve nastaviti boj do konačnog strvenja neprijatelja, već po mogućnosti postignuće časnog mira. Ovu se izjavu, veli „Vorwärts“ mora veoma oprezno čitati. Grof Czernin saopćio je gospodinu von Kühlmannu jedino želju, da dodje u svezu s austrijskim carem ali nipošto, da se pukovnik zaputio od austrijskih linija u Jassy. Na ovu bi izjavu bio međutim u strogom smislu riječi grof Czernin obvezan samo onda, da se je gospodin von Kühlmann informirao o držanju austrijskog dvora k upitu iz Jassy. Da li je to uslijedilo ili ne, to će nam kazati gospodin von Kühlmann, bude li se ova neprijatna stvar tjerala dalje.

U podružnici Jos. Krmpotića, ulica Franje Ferdinandova 3, mogu se dobiti sljedeće knjige:

„Matice hrvatske“: Petar Preradović: Izabrane pjesme. — Laza K. Lazarević: Izabrane pripovjesti. — I. S. Turgenjev: Novi rod. — Ferdo Šišić: Hrvatska povijest I.—III. Pregled povijesti hrvatskog naroda. — Ema Božičević: Carobni svijet (za mladež). — Narodne pripovjetke (za mladež). — Ivana Brčić Mažuranić: Priče iz davnina. Kraljević Marko (za mladež). — Josip Eugen Tomić: Manja djela. — Đanko Šimunović: tjerdan. — Ivan Lepušić: Pustolovka. — H. S. Brdovački (pseud.): Prometna politika. — Dr. Nikola Andrić: Pod apsolutizmom.

„Moderna knjižnica“: Stepanjak: Podzemna Rusija. — D'Annunzio: Ivan Eplakop i druge novele. — M. Arcybašev: Revolucionarol. — Merežkovski: Florentinske novele. Ukrell bogovi. — Knut Hamsun: Glad. — F. M. Dostojevski: Braća Karamazovi (I. i II. — III. i IV.). Idiot (I. i II.). — Jensen: Ratne sjene. — Tavastajerna: Tajna Finakog zaljeva. — N. Notari: Tri lopova. — A. France: Bogovi zadaju. — Maupasant: Umiranje duše. — Gorkij: Život sivišna čovjeka. — Rolland: Gorući grm. — B. Stanković: Nečista krv. — Strindberg: Sin služavke. — Kveder: Hanka. — C. Janson: Laži. — Marković: Karlo Drački.

„Zabavna biblioteka“: Hamsun: Viktorija. — Geyerstam: Što žene mogu. — Deledda: Nostalgije. — Balzac:

govore, ki poli njega prez pezanja žito dadu, da njm se vajk čagod zgubi, pa ja volin poj u Vodnjan, nego dati ovde.

— A pošto je u Vodnjanu mliti?

— Vajk cinije nego ode. Za 50 kilu se plati kakova 2 fijorina i ko se da za dar 5 fijorini pa ti zajno samelje, a ode ti uzme za 50 kilu žita i do 5 fijorina a za zoba i do 10 i uzme ti nekoliko kilu muke i još mu moraš dati ča za dar, ko češ da ti vred samelje, donke te dojde vajk dvaput toliko guštati koliko u Vodnjanu.

— Ma to neće biti sve tako, zrman, aš on to re bi smija delati. A ko je istina hote ga akuzati.

— Ma ki će ga pojti akuzati, kad svaki ima straha, da mu pokle ne bi stija samliti, ni muke pod ruku prodati. A za zimu svojega ne ćemo imati a ko nan aprovizacija ne bude davala, nas će tukati jopet pod ruku kupovati. Pa onda, on ima prijatelje. Ter on je krigstaulik, pa su ga od militara puštiti doma da gre mliti svitu. I melje on, melje, ali više za se. nego za druge. A ja, zrman moj, za nas je vajk slabo bilo i vajk će biti, aš bižni niš ne znamo i neumimo. A oni naš čovik ki je ča štutiji, na misto da bi svojim braton pomoga, on jih još luje slipi i na misto da bi gleda na sve kako na svoje brate, on gleda samo na svoj truh i žep kako na svoga boga.

Zena od trideset godina. — Bruun: Sretni dani van Zantenovi. — Srao: Slava životu! — Kuprin: Himne ljubavi. — Nagrodskaja: Dionišjev gnjev. — Bourget: Dvije sestre. — H. Rider Haggard: Ona. — Zuccoli: Farful. — Lollée: Žene drugoga carstva. — Lugovoj: Pollice varao. — Maciejowski: Ljepota djevojka. — Šubin: Azbejn. — Fogazzaro: Daniele Cortis. — Glyn: Teodora. — Herczeg: Carstvo sanja. — Lagerlöf: Jerusalim, I.—II. — Blücher-Clausen: Senja. — Montgomery: Neuhvaljen. — Bruun: Ponošno suno. — Toller: Ujak Benjamin. — Sezima: Passiflora. — Bourget: Lazarina. — Kipling: Indijka džungla. — Bang: Tina. — France: Crveni krlin. — Bordeaux: Otvori oči! — Blücher-Clausen: Inga. — Maupasant: Jaka kao smrt. — Hermann Sudermann: Litavske pripovjesti.

„Humoristična knjižnica“: St. Sremac: Pop Čira i pop Špira. — N. V. Gogolj: Mrtve duše. Tri pripovjeste. — M. Arcybašev: Sanjln. Narodne šale i pripovjeste. — Jonathan Swift: Gulliver kod divova. Naši noviji humoristi. — S. Vöröš: Tonček Tomaš. — Guy de Maupasant: Baština. — Branko Mašić: Aleka Miševića. Ratne šale. — Branislav Gj. Nušić: Nove šaljive priče. Općinsko ašete. — A. Konstantinov: Baj Ganja. — M. B. Janković: Prva ljubav. — Ivo Vojnović: Dubrovačka Trilogija. — Emerson: Napoleon III čovjek od djela.

Pismene se naručbe imaju upraviti na „Upravu Hrvatskog Lista“. Pošiljke se odpremaju samo sa pouzecom. Na bojne pošte uz unaprijed priposlani novac.

Mali oglasnik

U trgovini pokuštva, Pli. Barbačića, u Slišanskoj ulici, prodaje se novo pripjelo pokuštvo.

Velik izbor listovnog papira u mapama i kutijama proporuča **Jos. Krmpotić - Pula.**

Pečatni vosak dobiva se kod tvrdke Papirnica J. KRMPOTIĆ - Pula.

Novo! **Novo!** Ivo Vojnović: „Dubrovačka Trilogija“ Emerson: „Napoleon“ III „Čovjek od djela“ kao i mnoge druge knjige „Narodne i Humoristične knjižnice“ mogu se dobiti kod podružnice **Jos. Krmpotić, Pula** ulica Franje Ferdinandova br. 3.

Oglasujte u „Hrvatskom Listu“

Razredna lutrija.

Srećke 3. razreda 10. državne razredne lutrije mogu se dignuti do uključivo 10. augusta kod tvrdke Jos. Krmpotić, i to od 8—12 sati opodne u filijalci, ulica Fran Ferdinand 3 te od 3—6 sati večer u centrali trg Custova 1. Tko nedigne srećku do 10. augusta, izgubiti će pravo na daljnju igru.

Kupuju se u dobrom stanju

bačve

od vina i rakije od 200—700 litara. Plaća ih se po najboljim uvjetima. Ponude prima uprava lista.

Podupirajte našu Družbu!

III.

Vero san se rabija, kad san sve to čuja. I san si reka da ču zajno se u Puli poli kapitanata informati, koliko je deštinao da se ima plaćati za mliti, aš to ima kapitanat deštinao i anke kontrolati, kako ki malinar dela. Već me je pasala volja za kušelj sa zrmanom. Bog! i san poša dalje. Za jenu ur san doša u Velike Vareske i tamo me je tukalo prispati, aš je žica bila zaprta.

Dojden k prijatelju Toni Proštinaru, zašto se je već vrnija z Morave, se pozdravimo i mu rečen da gren kako sutra rano u Pulu. I pitan ga ča je novega poli njih, aš da bin to rada u Puli „Hrvatsken listu“ povida.

— A boga niš ni novega, jušto da je zrmanu juri šči Fuma danas umrla. Ma poli nas ne pasa dan, da ki ne umre.

— A od kega je umrla Fuma, ona je bila moja fijoca?

— Kako i drugi.

— Ma ča kako i drugi? Ja ne znan od čega drugi umiru.

— Ne znan ni ja, svi se osuše, oslabi, da ne moru nanka hoditi i niki govore, da to umiru od glada i slabe hrane a niki opet, da je to od porodne bolesti. U prvanje vrijeme je iz Vodnjana ho-

Jedini hrvatski osiguravajući zavod

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu
Utemeljena godine 1884.

SREDISNJICA: Zagreb, u vlastitoj palagugao Marovske i Preradovićeve ulice. Poružnice i glavna zastupstva: OSIJE SARAJEVO I TRST.

Zavodska imovina . K 5,167.276.64
Isplaćene odštete . K 7,729,996.96

Ovaj domaći zavod prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:

I. Protiv šteta od požara:

- 1. Osiguranja zgrada (kuća, gospodarski zgrada, tvornica industrijalnih poduzeća).
- 2. Osiguranja pokretnina (pokuštva, dućanske robe, gospodarskih strojeva itd.).
- 3. Osiguranja poljskih plodina (žita, sijena itd.).

II. Staklenih ploča protiv razlupanja.

III. Na ljudski život:

- a) Osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti.
- b) Osiguranja miraza.
- c) Osiguranja životnih renta.

Sveukupna djela (od 18 knjiga) kao i pojedine knjige

Šandora Gjalskoga (Ljuba Babić)

možu se dobiti kod podružnice **Jos. Krmpotić** ulica Franja Ferdinandova br. 3.

Pod starim krovovima. — Iz varmegjinskih doma. — Diljem Doma. — U novom dvoru. — Na rodjenoj grudi. — Bijedne priče. — Janko Borislavić. — Gjurgjica Agičeva. — U noći. — Radmilović. — Male pripovijesti. — Mors. — Maričon. — U žutoj kući. — Irenina udaja, dječvojački jadi. — Tri pripovijesti bez naslova. — Osvit.

„Kreditno i oskoptno društvo“

Pula trg Custova 45

prima u pohranu novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru, bez obzira na ratno doba u svakoj visini.

Uredovni satovi samo od 4 do 5 po podae.

dija svaku šetimanu komunski medig. Sad ne gre Nas je strah da mi moramo plaćati i danas komunskog mediga a koristi od tog nan ni nikakove. D ni militarskega u Krnici, ki nan dojde ali ga zovemo po danu ili po noći, mi ne bimo znali, ali još medigi na svitu... Ma dokle će ova gvera durati, reći ti meni Mate, aš ti greš po svitu, pa sigurno ča čuješ.

— Znan, da, doklegod se bude svit stija tuč dotle će gvera durati.

— Istina je to moj Mate, ma ča ćemo mi brižni!

U jutro me je tukalo ustati na 3 ure ili ti na 4 po noven. Ali sunce gre vajk po staren i ja zat brojni i ure po staren. Za uru i po san bija u Valturi i san ulovija jedan atomobil za Pulu i š, niti san već za po ure doša u Pulu. Valturci imaju „veliku“ sriću. Prije su imali sega, ali ih je tukalo na noge hoditi u grad, sad nimaju debato niš, ali moru se kako gospoda u Pulu voziti!

Nezamirite da san se toliko raspripovida, ali znate starost je već takova da voli sve na dugo široko.

Vas pozdravi Vaš barba. Mate Balota.

JENA listu: U pretp... čitavu god. K 48... polugodište K 24... pomjesno K 12... m... čeno K 4... u malop... 16 fl. pojedini b... GŔAŠI primaju se... pravi lista trg Custova

godina IV.

BATN

Beč, 4. (D... ojište: Na viso... petovano engles... a Dosso alto u... pповske pripreme... Na fronti Fieri... oložaje. U gornj... otisnut bojem... tožera.

Berlin, tana službeno... kupina prijestol... oči živjela je t... apacno od Yp... živreno stupa... ranama Alberta... jeloavanja naše... anke na istočni... poljskih bojeva... radno od Mont... — Vojna skupin... Nema bojnih ak... neprijateljem... Boissonsa i na V... voju 28. zračnu

Nijemci su... Reims, čime su... zmak ne bi im... bi se samo pro... držanju anta... namjera: da li... mačke linije ili... francuske ruke... su Nijemci svoje... Reuterov ured... sjeku Alberta iz... istočni brijeg A... prijatelj napusti... navali.

Francuski... podne: Navala... naše čete i jed... od Marne, pos... koba na čitavo... napuste položaj... među Fere-en... se požure s uz... prodriše naše... koračile su Or... centru, sjev... Mi smo preko... (znakažene) te... prema istoku z... sjeverno od š... krilu u našem... Ville-en-Tard... predovali smo... sjeverno od ce... vezilly-Libery... smo Gueux i

Francusk... podne: Franc... voje naprede... opril' Francu... emzela.

Amerikan... učer su naš... autom boju u... dalje takodjer... utro započeo... prezao, kako i... lačiti se. Na... predavanje, k... raje.

Engleski... zveli smo usp... buschey kod č...

Turski g... sjeverozapadn... predjelu Urmia... skih banda, k... skim četama... Urmia.